

gučali. Zdaj hlapci in dekletje nemško govorijo in se besede matere sramujejo; evo bratje! tedaj pa mi slovenščino za mizo posadimo, in jo počastimo, kakor svojo milo mater, da se bomo radi v slovenski besedi pogovarjali, slovensko besedo v svojih shodih povzdigali; tako jo bomo na noge spravili, da ji bo čast v pričo njenih sester.“

Temu primerno tudi poznanjski viksi škof, žl. Przulski, v razpisu za stran volitev v odborico pravijo med drugim: „Zares je nedvomljiva reč, preljubi, da kakor je po eni strani naša dolžnost, se terdno držati besede Zveličarjeve: „Dajte cesarju, kar je cesarjevega“, kakor tudi nauka apostelnovega od spoštovanja do oblasti; ravno tako gotovo je po drugi strani, da se nam spodobi, zvest spomin, serčno ljubezen do nekdanjih izročil ohraniti. Po Božjim usmiljenji na sedež sv. Adalberta poklicani, krog katerega se je naš narod od nekdanj v resnih časih zbiral, nikakor ne moremo opustiti, vas opomniti, da je naša dolžnost, šege, jezik in zgodovinske izročila braniti. Saj vam je po mednarodovskih zavezah in slovenskih kraljevih obljubah v tej zadevi vsa svoboda zagotovljena za serce in vest. V ti reči moramo tolikanj bolj določeno besedo izreči, ker se od druge strani slišijo glasi, ki prave misli in to samo reč z graje vredno napčno rabo pomešajo, ter ljubezen do narodovnosti nejeversko čutilo imenujejo.“

Toliko bodi rečeno za slehernega naroda pravice in lastniče, pa le zato, da se vsi — Slovani, Nemci ali Italijani in Madžari — med seboj porazumemo in tolikanj bolj po keršansko ljubimo ter smo edini — viribus unitis — eno Božje in avstrijsko ljudstvo.“

Deklamacije iz 1. besede ljubljanske narodne čitavnice.

Hrast in lipa.

Alegorija.

Sanjal v dragi sem zeleni;
V sanjah se je približala
Krasna Vila in je meni
Tako milo šepetala:

Hrast je lipo ogovoril:
„Mnogo let že tu stojiva
Tiho, mirno, brez razpore,
Ti pa sedaj preširoko
Veje svoje raztezujes!
Previsoko glavo svojo
Proti jasnem nebu dvigaš!
Še obnebe mi zakrivaš!
Vejam mojim rasti braniš!
Tvoje korenike k mojim
Pod skalovjem so prederle,
Bodo mojim pot zaperle,
Morda jih celo zaterle!
Velikansko deblo moje
Se viharju ne pripogne,
Gromu, tresku se upira.
Ti pa si le šibko drevce!
Jaz sem terd ko večna stena,
Pod menoj se morje stoka,
Z mano se ne mériš reva!“

Cuj, moj dragi! kaj pa lipa
Hrastu možko odgovarja:
„Če dvigujem kviško glavo,
Če razširjam krasno veje,
In če silim gor do neba,
Ti nikdar ne bodeš branil!
Tudi mene sonce greje,
Tudi meni luna sije,

Tudi na me rosa pada,
Z dijamanti me posiplje!
Tudi moj život je krepek,
Čelo krepko, serce krepko!
Senca moja pa je večja
In hladnejša je ko tvoja!
Debilo moje dá podobe,
Cvetje moje blago zdravje!
Če pa veje moje v tvoje,
Korenike moje v tvoje
Silijo, ne bom branila!
Brani ti, če ti je dano!
Ti po svoje! Jaz po svoje!
Brez prepira, brez sovraštva!
Svobodna sta zrak in zemlja!
Rastla bodem na široko.
Dokler večno Bitje ukaže!
Da bo tudi kviško gnala
In še krasnejše cvetela.
Bom junaško, z gorkim sercom,
Bom nenehoma skerbela!
Ti pa sin moj, pojdi k bratom,
Pojdi tje med sestre zale,
Ki v čitavnici si prvič
Bodo danes roke podale!
Reci jim, da jih objemljem,
Reci jim: „Zložite se!“
„Kri ni voda!“ „Slava kliče!“
„Le naprej!“ „Ne vdajte se!“
In dopolnil sem, kar Vila,
Mi do Vas je naročila!

Miroslav.

Hvala malih.

Po českem Rubesa prosto poslovenil J. Železnikar.

Kar je malo,
Res je zalo,
Res je ljubo, čeversto, blago,
Milo, dobro, Bogu drago.
Da so lepši majheni

Kakor grozni veliki,
To, prelube sestrice
Ino vi, gospodje dragi.
Vam je z hočem dokazati, —
Dajtele me poslušati!

Majhen vojak
Je korenjak,
Pa se vruga ne boji —
In če u boji
U ognju stoji,
Čez-nj kugla le leti.

Velik vel'ko moč ima, —
To je res, — pa da bil je velikan
Tud' od majhnih že kloftan;
To lagati se ne dá,
To uči nas sto povest,
To tud' pravi knjiga zlata —
Velikana Goliata
Mali David je pobil.

Pravijo možu: križ je žena!
Pa ta reč je le izmišljena —
Možje tako govoré —
To je res!
Kdor se oženiti hoče,
Naj ne joka in ne stoče,
Ako ženka malo zvoli; —
Bolj' je križek kakor — križ!

Vsak človek večkrat pada,
Vsak'mu dana ta navada —
To resnica večna je!
Al če velik pade, hudo pade,
Majhen, res, da tudi pade,
Pa — z visoc'ga nikdar ne!
Majhen se povsod pripravi,
On nikjer na poti ni, —
Velik rad se zaleti,
Udari se, da ga boli.

Nježen zmir je otročiček,
Tudi jaguček, kozliček,

Res je nježen, res je zal,
Ker je majhen le ostal,
Oven, kozel pa nasproti
Vsac'mu vedno je na poti.

Če mož ženo rad ima
Pravi ji „ženičica“!
Če pa žena ljubi moža,
Se smehlja mu, in ga boža
In mu pravi: „ljubiček“,
Dragi, zlati „možiček!“

Majhnemu veliko treba ni,
Iz malega si srečo kuje;
Majhen malo potrebuje,
Mal' pijače, mal' jedi,
Mal' obleke, malo spi, —
Grob tudi majhen, ko zaspí,
In mertev mirno, sladko spi,
Ker zemljica ga ne teži, —
Sej tudi on je ni težil,
Ker majhen le je bil.

Pa čmu bi toljko dokazvala,
Raj' bom dokaz v kraj dognala,
Dokazov je, pri moji vesti! —
Več že, kakor sem mala jest, —
Malo sem se zamotala,
Dobro je, da sem le mala —
Zamóta malih je le zamótica,
In jez le majhna majhna deklica.

Če le sem hvalo Vašo zadobila,
Si danes družega ne bom vošila; —
Majhen velike hvale ne želi,
Majhen se hvale majhne veseli!
Dajmo tedaj majhno hvalo
Vsemu, kar ja koli malo!

Pisma slovenskega turista.

V.

Še kakor mali deček sem z veliko radostjo ogledoval podobo Kranja, kakor je v Ljubljani namalan v zgornjem muzeji po slavnem profesorju Hajne-tu, ki se je v Kranji rodil. Al še z večim veseljem sem si letos ogledal Kranj kakor je od „stare pošte“ do „pungerta“. Že v Teržiču so mi v enem kraji rekli, da Kranju nasproti jo moramo Teržičani bolj na nemško vleči, ker Kranjci preveč cikajo na slovensko. — Bilo je ravno po birmi, ko pridem sem v prvo gorensko mesto; brati je bilo še na velikem vencu, ki so ga gospodu škofu na čast napravili, z velikimi tribojnimi čerkami na beli podlagi: „Slava!“ Tudi zastave in zastavice so še okoli stale, vse rudeče-modro-bele. Tako se je Kranj ta dan popolnoma in očitno naroden pokazal. Se vé, da je pri taci okolišinah največ na mestni glavi — županu — ležeče, da ta vse osnuje, vredi in narodni značaj razvije, ker zares poštenega narodnega moža nobene zapreke ne zadržujejo, da bi skrival, kar ima pravico se pokazati na belem dnevu. V sredi mesta sem najdel starega vseučilišnega tovarša, ki je bil vedno poln burk in nam večkrat v veseli družini dokazoval, da njegove persi nepopisljiv ponos navdaja biti kranjski „purgar“, ker imajo tako visok in starodaven stolp (turn). Vzel me je pod pazdijo in me naravnost peljal ogledovat velikana od obličja do obličja, kako zadovoljno v svoji temnosivi, častitljivi obleki, enako staremu varhu in pastirju na svojo čedo gleda, ki mu je zvesta ostala in se nikdar izneverila ni. Pravil mi je moj učeni tovarš nadalje, da v plesnjivi, zlo zamazani pratiki, kjer se že nobena številka več ne pozná in ki jo je po svojem starem očetu podedoval, je bral prerokovanje, kako se je stolp v pretečenem stoletju nekemu zlo brumnemu kranjskemu „purgarju“ v spauji prikazal ter mu naznanil, da bi mahoma obledel in v eni noči se sam pobelil, ako bi Kranjci zatajili svojo narodnost; mogoče bi bilo, da bi se oslavljeni sivec omamljen po taki sramoti poderl in pri ti priči velik kos mesta poterl. Nadaljeval je